

Grus på vattnet

Av Christer Persson

Våra fina promenadvägar längs Mälaren bjuder denna vinter bra utsikt mot en tät trafik av stora båtar. Projekt Förbifarten pågår, motorvägen förbi Stockholm. Ett av de största delmomenten är tunnelbygget under Lovön, en 7 km lång 6-filig motorväg i två separata rör. Största djupen under Mälarens vattenyta blir mer än 60 m.

Tunnlarna sprängs och borrar och via två borrhälsningar, ett på norra och ett på södra Lovön, tas schaktmassorna upp. Kilometerlånga transportband går till två nyanlagda utskleppningshamnar på Lovön, den södra nära Lunda, långt inne i Malmviken, och den norra på Lovön mitt emot Kaanan-badet. Gigantiska volymer, 1 800 000 ton schaktmassor, ska skeppas ut från Lovöns norra hamn, och 3 500 000 ton från den södra. Omräknat i lastbilstransporter skulle det bli mer än 500 000 fullastade grusbilar.

En sådan trafik över och från Lovön, förbi Drottningholms slott och över Nockebybron, till upplagsplatser utanför Stockholm vore ohanterlig för miljön och trafikbelastningen. Därför valdes sjötransport tidigt i projektet.

Nu är det fyra stora fartyg, tre grusbåtar och en pråm, som transporterar schaktmassorna. Varje båt lastar motsvarande nära 100 lastbilars last, en avsevärd miljövinst jämfört med lastbilstransport.

Lastning från transportband till pråm vid norra hamnen på Lovön.

Projekt Lovön

Historien om projekt Lovön är som en såpopera. Den entreprenör som vann upphandlingen var Lovön Samverkan AB (LSAB), vars huvudaktörer var två italienska företag. Vianini Lavori och CMC di Ravenna. Avtalet med LSAB sades upp av Trafikverket i mars 2019, p.g.a. angiven dålig arbetsmiljö m.m. ”Skräckbygget på Lovön” skriver tidningen Byggnadsarbetaren. Någon vecka efter uppsägningen gick LSAB i konkurs.

Ny upphandling tog vid, men måste avbrytas p.g.a. för liten konkurrens. Omtag, och företaget AF Gruppen Norge AS vann. Etableringen på plats tar tid, men i september 2020 kom verksamheten äntligen igång igen. Under tiden har upprustningsarbeten av transportband och tunnelschakt skett samt viss utskleppning i Trafikverkets egen regi. M/S Jennifer var under tiden i trafik med schaktmassor.

De italienska entreprenörerna har stämt Trafikverket för uppsägningen av avtalet, dels för ogrundad uppsägning, dels för förtal, den senare processen vid en domstol i Rom. Skadestånd i miljardklassen är aktuella, och det är vi skattebetalare, via Trafikverket, som kan komma att drabbas.

Försening av hela bygget är en annan konsekvens. Från ursprungligen planerade 2026 som öppningsdag är det nu 2030 som gäller. Det blir nog färdtjänst om författaren ska få uppleva trafik genom tunneln.

M/S Baltic Sprinter, tom, på lättan, går förbi en fullastad M/S Jehander på Lövstafjärden.

Båtar med grus

Grusbåtarna går växelvis från norra och södra Lovö-hamnarna. Den ena mottagarhamnen är Svevias grustag Lötan på norra Munsö, den andra är NCC Torestas grustag i Kalmarviken vid Bålsta. Sjöresan till Lötan är ca 15 NM, tar ca 2 timmar enkel väg. Turen till Kalmarviken är ca 25 NM och tar mer än 3 timmar. Sjöfartsverket har satt ut ett antal nya sjömärken, gröna och röda, för att markera kritiska passager. Dessa syns blinka över fjärden, tydligt i vintermörkret.

Trafiken pågår nu praktiskt taget dygnet runt, sex dagar i veckan. Med nuvarande takt beräknas hela utskleppningen av schaktmassor från tunnelbygget pågå till 2024, så det finns många tillfällen att se båtarna i trafik.

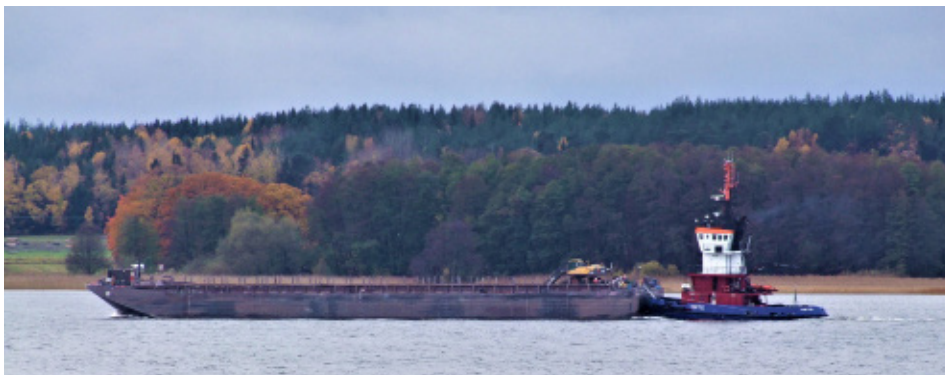
Hamnen på norra Lovön är en omfattande anläggning. Röster har hörts om att på platsen anlägga det planerade värmeverket, som hotar Lövsta. Storlek, logistik och antagen bullernivå är redan etablerad. Det har dock inte hörts något bifall från ön.

Skytteltrafik.

M/S Duncker, en av Trafikverkets gula vägfärjor som gått i trafik i Norrland sedan 60-talet, fungerar som transport av förnödenheter mellan Jehanders brygga i södra

M/S Jennifer är registrerad i Borgå i Finland. Den är byggd 1984, och lastar 2000 ton. Hon är den största båten i sällskapet, 79 m lång och 10 m bred.

Prämen "Oliver" är flaggad i Borgå i Finland. Den lastar 2350 ton. Den drivs fram av M/S Tofte, som är en Pusher Tug, påskjutsbogserare, registrerad i Sverige, byggd 1980. M/S Tofte har ett karaktäristiskt lågfrekvent ljud som hörs på långt håll.

M/S Jehander har gått på samma rutt i ordinarie trafik i decennier.

Fotograf samtliga bilder: Christer Persson

Ängby och den norra Lovöhamnen. En helt nödvändig avlastning av den smala vägen mot Lambarudd från Drottningholm.

Ordinarie trafik

I motsatt riktning på Lövstafjärden och Näsfjärden, men på samma rutt som tunnelbyggets grusbåtar, går sedan många år grusbåten M/S Jehander. Den har gjort så sedan 1970-talet. Vi som kappseglat i många år på fjärdarna minns väl hur Jehander i 8 knop majestätiskt gled genom fältet av kappseglande båtar.

M/S Jehander transporterar last från grustäkt Lötén på Munsön till olika byggplatser och grusupplag i Stockholm. 2018 outsourcades verksamheten från Sand & Grus AB Jehander till företaget Avatar Logistics AB, som driver båten och verksamheten vidare. I anslutning till övertagandet fick grusbåten M/S Jehander en uppfräschning, en om målning med de ursprungliga gula, vita och svarta sneda fälten, samma gul-grå-svarta dekor som har blivit M/S Jehanders signum på fjärden under många år.

Istid på Mälaren

Denna vinter får grusbåtarna assistans av bogserbåtarna M/S Bamse från Finland och svenska M/S Brage, som håller isrännor mellan hamnarna öppna.

M/S Bamse

MIKROJORDBRUKET UNDERJORDEN

GRÖNSAKER OCH KURSER I LÖVSTA

Grönsaker! Bli andelskund 2021

Vi odlar för dig! I år köper du näringsrika, giffria och goda grönsaker genom vårt andelsjordbruk i norra Hässelby. Prenumerera på kassar värda 365kr/st. Som andelskund får du full insyn i hur din mat produceras. Tillsammans skapar vi en underbar plats!

Kurs! Lin - från frö till garn!

Lär dig odla och bereda lin. Ta del av linets historia och kultur. Välkommen till vår linkurs på 10 tillfällen under maj till okt/nov. Kurskostnad: 4000 kr. Kursen leds av de erfarna linkurshållarna Pi Högdahl och Agneta Ebbenäs. Vi följer noga FHM:s restriktioner.

Välkommen med din intresseanmälan!

Kontakta oss för mer information och intresseanmälan! Mejla till hej@mikrojordbruk.se

mikrojordbruk.se